

Ethiek en deontologie van het pedagogisch handelen

Individuele paper: actuele dilemma's

Jade Vanoverbeke - 01507442

2e Bachelor pedagogische wetenschappen
2016 - 2017

Ethiek en deontologie van het pedagogisch handelen

Actuele dilemma's

1. 6-jarig wonderkind klaar voor middelbare school

Zie bijlage 1 en bron 1

Ethisch dilemma

Laurent Simons is zes jaar oud en volgt al les in het voortgezet onderwijs in Nederland. Op een IQ-test behaalde Laurent de maximumscore van 145, maar vermoedelijk zit zijn IQ nog hoger. Sinds zijn vierde levensjaar zit hij in de klas met oudere klasgenootjes. Het dilemma bij deze casus is:

Zou Laurent het beter hebben bij klasgenoten met zijn intelligentieniveau of met klasgenoten met zijn lichamelijk ontwikkelingsniveau?

Relevantie voor pedagogisch handelen

Deze casus is een voorbeeld van het actueel zeer besproken onderwerp: inclusie in het onderwijs. Laurents situatie beantwoordt niet aan de "norm": hij is hoogbegaafd en dus veel slimmer dan zijn gemiddelde leeftijdsgenoten. Het speelt zich af in de pedagogische context omdat het ten eerste gaat over welk soort onderwijs het best bij Laurent past en ten tweede omdat de beslissing grote gevolgen zal hebben voor zijn opvoeding. Er is namelijk een groot verschil tussen opgroeien met kinderen die dezelfde leeftijd hebben en die lichamelijk min of meer gelijktijdig evolueren, of opgroeien met kinderen die zes jaar ouder zijn en die dus zowel emotioneel als lichamelijk een grote voorsprong hebben.

Argumenten pro en contra: is het verstandig om Laurent middelbaar onderwijs te laten volgen?

- + Een hoger onderwijsniveau zal meer aansluiten bij zijn capaciteiten. Zijn intelligentie zal veel meer tot uiting kunnen komen dan wanneer hij het reguliere traject zou volgen. Een hoger niveau zal hem meer kunnen uitdagen en stimuleren. Dit argument sluit aan bij het liberaal individualisme. Het doet namelijk beroep op Laurents recht op onderwijs dat aansluit bij zijn capaciteiten.
- + Volgens zijn vader kan Laurent goed overweg met oudere kinderen. Hij redeneert en praat niet als een zesjarige. Ook is hij volgens zijn vader heel gelukkig met de gang van zaken.

Hier zien we de zorgethiek naar voor komen. Het is namelijk de vader van Laurent die hier in zijn naam spreekt. Hij kent Laurent heel goed en kent ook zijn hele context; iets waar in de zorgethiek zeer veel aandacht voor is.

- + Indien Laurent op de voet wordt gevolgd en hij tijdens zijn schoolloopbaan goede emotionele begeleiding krijgt, is het mogelijk om in te grijpen voor er iets misloopt. Wederom doen we hier beroep op de zorgethiek. De context speelt ook voor dit argument een grote rol: zolang er gehandeld wordt in een goede pedagogische context zal het lukken.
- Zijn klasgenoten zijn zowel lichamelijk als emotioneel verder ontwikkeld dan Laurent. De kans dat Laurent minder goed in de groep zal liggen is daarom reëel en de kans dat hij gepest zal worden bestaat.
- Ook al wordt hij geaccepteerd door zijn klas, dan nog zou zijn emotioneel en sociaal welzijn onder druk staan. Hij zal namelijk lichamelijk helemaal anders zijn dan zijn klasgenoten. Het gevoel van “anders” of “abnormaal” te zijn kan fataal zijn voor een gezonde ontwikkeling.
- Ook voor de toekomst kunnen er zich problemen voordoen. Hij zal zijn hele middelbare schoolcarrière doorlopen als een kind, niet ouder dan twaalf jaar. Als hij afstudeert als twaalfjarige, moet hij volgens de wet op leerplicht nog zes jaar verder school volgen. Dus moet hij dan als twaalfjarige naar het Hoger Onderwijs.

Dit alles zorgt voor een abnormale opvoedingssituatie die slechte gevolgen kan hebben voor het (toekomstig) sociaal en emotioneel welzijn. De pubertijd is een cruciale periode voor de ontwikkeling en voor het latere welzijn van het kind. Hij zal zijn pubertijd in een volledig andere context doorlopen dan zijn leeftijdsgenoten. Wat voor gevolgen zal dit met zich meebrengen?

De drie contra-argumenten kunnen gesitueerd worden binnen de gevolgenethiek, het act utilitarianism: handelen in functie van het geluk van Laurent. Geluk wordt hier gezien als plezier en de afwezigheid van pijn. Laurent zal in een normale schoolcontext met even oude klasgenoten namelijk minder kans hebben om pijn te lijden omwille van zijn anders zijn.

Eigen standpunt

Volgens mij zou Laurent het best opgroeien met zijn leeftijdsgenoten. Ik had hem in eerste instantie zelfs niet zo veel klassen laten overslaan, maar maximum één leerjaar. Maar net zoals kinderen met bijvoorbeeld een taalachterstand, dyscalculie of dyslexie zou ik Laurent een aangepast leertraject laten volgen die meer aansluit bij zijn niveau.

2. Bijna elke week euthanasie voor psychisch leed

Zie bijlage 2 en bron 2

Ethisch dilemma

Voor het eerst zijn er cijfers vrijgegeven over euthanasie voor mensen met een psychische stoornis of gedragsstoornis. Deze komen neer op één persoon per acht dagen. Het ethisch dilemma hier is:

Moeten mensen die ondraaglijk psychisch lijden de mogelijkheid om euthanasie te krijgen of blijven behouden of niet?

Relevantie voor pedagogisch handelen

Of “ondraaglijk psychisch lijden” een voldoende reden blijft om sommige mensen uit het leven te laten stappen met professionele hulp kan bepaalde gevolgen hebben voor de (psychiatrische) zorgsector. Het feit dat het momenteel een voldoende reden is, betekent namelijk dat psychisch lijden minder gebanaliseerd wordt tot een “vergankelijk” iets, iets dat minder ernstig is dan lichamelijk lijden, wat vandaag de dag maar al te vaak gebeurt. Dit draagt bij aan een paradigma, een beeld over psychisch lijden als “minder ernstig”. Dat paradigma bepaalt op zijn beurt ons (pedagogisch) handelen.

Daarnaast zal het invloed hebben op het pedagogisch handelen van de hulpverlener. Een psychiater zal een patiënt op een andere manier behandelen indien hij/zij weet dat de ultieme uitweg al dan niet mogelijk is.

Argumenten pro en contra: mag “ondraaglijk psychisch lijden” een reden blijven om euthanasie te krijgen?

- + Psychische pijn is evenwaardig aan lichamelijke pijn en dus is ondraaglijk psychisch lijden een even goede reden om uit het leven te willen stappen als ondraaglijk lichamelijk lijden. Als ook voor mensen met psychisch leed voldoen aan alle voorwaarden om euthanasie te krijgen, hebben zij er ook recht op. De overwegende ethiek bij dit argument is het liberaal individualisme. Net zoals mensen met ondraaglijk fysiek lijden recht hebben op euthanasie, hebben mensen met psychisch lijden dit ook.
- + Er wordt voldoende overwogen voor er definitieve stappen genomen worden. Het aantal mensen dat uiteindelijk echt euthanasie krijgt, is veel minder dan het aantal dat euthanasie aanvraagt. Bij dit argument kunnen we gevolgenethiek betrekken. Voor iemand toestemming krijgt om euthanasie te plegen, wordt er namelijk een kosten-batenanalyse gemaakt. In hoeverre is het *nodig* voor een persoon om te kunnen sterven? Voor de mensen

die uiteindelijk euthanasie krijgen, wegen de kosten (iemand sterft) minder af tegen de baten (iemand sterft op een serene manier).

- + Zelf kunnen beslissen over je eigen leven en dus ook over je eigen dood, is een liberaal principe. Ook hier zien we het liberaal individualisme als hoofdethiek. Er wordt namelijk beroep gedaan op ieders recht op vrijheid, autonomie: een van de belangrijke rechten in onze maatschappij.
- Je mag pas euthanasie krijgen wanneer er bewijs is dat je ongeneeslijk ziek bent, en je kan niet objectief vaststellen dat een psychische ziekte ongeneeslijk is. Wetenschappelijk bekeken hangt de geneesbaarheid van een patiënt namelijk niet zozeer af van de verschillende therapieën, maar wel van behandelende therapeut. Dat betekent dat je pas kan bewijzen dat je psychisch lijden ongeneeslijk is, wanneer je therapie hebt gekregen van alle therapeuten van de wereld. Voor dit argument kijken we naar het kantianisme. We vertrekken namelijk vanuit algemeen geldende morele principes: het is moreel verkeerd om iemand te doden en je moet er dus alles aan doen om het te vermijden.
- Elk jaar sterven er daardoor zo'n 50-tal mensen. Dat is een groot cijfer dat niet gebanaliseerd mag worden. Deze mensen zouden misschien niet gestorven zijn moest euthanasie voor hen geen optie geweest zijn. Wederom geven we dit argument een plaats in het kantianisme. 50 mensenlevens zijn namelijk heel wat, terwijl een mensenleven eigenlijk het meest kostbare is dat er bestaat.
- De voorbeelden van psychisch lijden – eenzaamheid, zorgafhankelijkheid, wanhoop of verlies aan autonomie – zijn niet voldoende ernstig om euthanasie te mogen plegen. Voor dit argument draaien we ons richting utilitarisme. Ook hier doen we een kosten-batenanalyse, maar dit argument stelt dat de baten niet genoeg afwegen tegen de kosten. De baten zijn namelijk het niet meer voelen van eenzaamheid, afhankelijkheid of wanhoop, maar deze zijn lang niet belangrijk genoeg om daarvoor iemand het leven af te nemen.

Eigen standpunt

Naar mijn mening is ondraaglijk psychisch lijden een voldoende reden om euthanasie te geven. Ik denk dat mensen die echt willen sterven sowieso zelf stappen zullen ondernemen als ze ten einde raad zijn en ik ben ervan overtuigd dat het dan beter is voor zowel die mensen zelf als voor hun familieleden en omgeving dat zij op een verantwoorde, gecontroleerde en vredevolle manier uit het leven kunnen stappen.

3. Moet de overheid zich bemoeien met ons alcohol- en tabaksgebruik?

Zie bron 5

Ethisch dilemma

Tabak en alcohol zijn slecht voor onze gezondheid, zo ver zijn we al. Maar in welke mate moet de overheid ingrijpen in ons gebruik ervan? Dat is bij deze kwestie het ethisch dilemma:

Moet de overheid tussenkomen in het roken en alcoholgebruik om zo de volksgezondheid te verhogen of niet?

Relevantie voor pedagogisch handelen

Deze vraag kan verder getrokken worden naar de vraag naar de rol van de overheid. Gaat de overheid de rol opnemen van opvoeder of blijft ze beter zo veel mogelijk afzijdig? Als de overheid zich zou “bemoeien” met het alcohol- en tabaksgebruik van haar inwoners, mengt zij zich eigenlijk in het private leven. Dan gaat ze optreden als opvoeder, die handelt in functie van het welzijn van haar burgers.

Argumenten pro en contra: moet de overheid zich bemoeien met ons alcohol- en tabaksgebruik?

- + Alcohol en tabak is slecht voor de gezondheid, daar is geen discussie meer over mogelijk. De volksgezondheid in België zou dus fors stijgen indien het alcohol- en tabaksgebruik vermindert. Het geld dat dan uitgespaard wordt in de gezondheidszorg kan gebruikt worden voor andere gemeenschappelijke belangen. Dus onrechtstreeks heeft de hele gemeenschap er baat bij wanneer we de overheid laten tussenkomen. Dit argument kunnen we onderbrengen bij het communitarisme; het stelt namelijk het gemeenschappelijke belang boven individuele (vrijheids)rechten.
- + 8 tot 10% van de Vlaamse bevolking drinkt zo veel dat zijn of haar gezondheid er ernstig wordt door aangetast; voor rokers is dat 22%. We kunnen dat grote deel van de bevolking dus helpen indien de overheid mag tussenkomen in de verkoop. Zeker voor mensen met een verslavingsproblematiek is het aanbod en de verleiding vaak te groot. Door minder reclame te maken en de markt te verkleinen kan het aantal patiënten die hervallen sterk dalen en zouden er in eerste instantie ook gewoon minder mensen zijn met een verslaving. We moeten solidair zijn tegenover dat deel van de bevolking en tussenkomst door de overheid toelaten. Dit vertrekt vanuit het kantianisme: “niemand in de steek laten”.
- + Een onderzoek van de WHO toont aan dat België een van de landen is met het minst adequaat beleid rond alcohol en tabak. We zien ook in landen zoals Nederland en Frankrijk

dat een aangepast beleid echt resultaten levert. We zouden dit argument kunnen plaatsen onder gevolgenethiek, met als reden dat de positieve gevolgen bewezen zijn en dat we daarom pro moeten stemmen.

- Het grootste contra-argument is natuurlijk het vrijheidsprincipe: onze overheid garandeert niet-tussenkost in het private, zolang er geen schade wordt berokkend aan een ander. Hier zien we het liberaal individualisme als duidelijkste ethiek. Burgers hebben recht op goederen, recht op niet-tussenkost van de overheid. Dat is een afdwingbare regel die moet nageleefd worden door de overheid.
- De alcohol- en tabaksmarkt is groot. Wanneer er daar aan gesnoerd wordt, zal de economie een zware deuk krijgen. Veel mensen, waaronder onze minister van Volksgezondheid Maggie De Block, “hebben geen zin in nieuwe faillissementen”.
- Het is radicaal om de hele bevolking te betrekken bij een probleem van slechts een deel van de bevolking.

De laatste twee contra-argumenten zijn beiden onder te brengen in het utilitarisme onder het motto “the greatest happiness for the greatest number”. We moeten kiezen voor de handeling met de meest wenselijke uitkomst voor alle partijen. Als we ervoor kiezen om die 9 (alcohol) en 22% (tabak) te helpen, dan ontnemen we een groot recht voor dat overig deel van de bevolking die geen problemen heeft. Daarnaast kan het ook zijn dat we door het kleinste deel te helpen, de hele bevolking in economische moeilijkheden brengen. Vanuit dat standpunt moeten we er dus voor kiezen om de overheid niet te laten tussenkomen.

Eigen standpunt

Ik beseft dat het vrijheidsprincipe belangrijk is, maar ik weet hoe veel schade alcohol en tabak kunnen aanrichten. Zolang het gaat over kleine ingrepen zoals alcohol verbieden in tankstations en nachtwinkels, denk ik dat dat het inderdaad slechts invloed zal hebben op een beperkte groep en ben ik dus pro-overheidstussenkost. Het probleem daarbij is echter dat van de verschuiving van grenzen: waar en wanneer trekken we de grens?

Daarom pleit ik voor een alternatief. Een alcohol- en tabaksbeleid dat zich enkel inmengt met dat deel van de bevolking dat problemen ondervindt, zou volgens mij een betere oplossing zijn. Mensen die bijvoorbeeld uit de ontwenningkliniek komen en die toestemming geven kunnen op die manier beter gecontroleerd worden.

4. Het zwarte gat in onze memorie: vijf misverstanden over het 'Pietenpact'

Zie bijlage 3 en bron 6

Ethisch dilemma

Het *issue* rond de zwarte huidskleur van Zwarte Piet laat de laatste jaren rond november hoog op. Dit jaar hebben de Burens een antwoord geboden op de grote discussie: een pietenpact. Eigenlijk is het er al, maar heel wat Belgen en Nederlanders gaan daar niet mee akkoord. Dit opiniestuk van Bart Eeckhout handelt dus over het dilemma:

Moeten we het pietenpact verwerpen en alle pieten helemaal zwart schminken of moet het pietenpact blijven?

Relevantie voor pedagogisch handelen

Het pietenpact kan een grote impact hebben in de strijd tegen racisme. In België – en heel wat andere Westerse landen – is er een verschuiving bezig van paradigma. Zo'n verschuiving zal antwoord bieden op de complexe diversiteit waar we heden ten dage mee te maken hebben en zal te voelen zijn in elk aspect van de samenleving, ook het pedagogisch aspect.

Argumenten pro en contra: Pietenpact?

- Niemand die het sinterklaasfeest viert met echte zwarte pieten, heeft daar racistische bedoelingen mee. Een onschuldig feest voor de kinderen wordt omgedraaid tot een rassenkwestie. Geen enkel kind interpreteert de rol van zwarte piet als de rol van de zwarte slaaf. Zwarte piet is trouwens niet zwart omwille van zijn huidskleur, maar omwille van het roet dat achterblijft op zijn huid wanneer hij door de schoorsteen klimt en alle kinderen weten dat. Dit argument past binnen de gemeenschapsethiek. Het is namelijk een gemeenschappelijke waarde onder Belgen en Nederlanders dat de pieten van de Sint helemaal zwart zijn, en dat omwille van het roet van de schoorsteen en niet omwille van hun origine.
- Een verwerping van de traditionele piet met zijn zwarte krullen, rode lippen en zwarte huidskleur is het doorbreken van een eeuwenlange traditie. Het is absurd om die traditie nu te verbreken omwille van enkele mensen. Als we het hebben over traditionele praktijken, dan kaderen we het argument binnen het communitarisme. De individuele rechten van de mensen met zwarte huidskleur gaan dan ook niet boven het gemeenschappelijke belang van het behouden van een traditie.
- Het pietenpact is een onderwerping van de blanke Belgen en Nederlanders aan de migranten. Mensen die in België komen wonen en verwachten dat wij onze tradities

opgeven voor hen; dat is ongehoord. Zij komen hier wonen en zij moeten zich dus aanpassen aan onze cultuur. Ook dit argument past binnen het communitarisme of de gemeenschapsethiek. Als mensen in onze gemeenschap willen horen, moeten zij zich aanpassen aan ons en niet omgekeerd.

- + “Het is niet omdat iets niet racistisch bedoeld is, dat het niet racistisch kan overkomen” (Eeckhout, 2016). Elk jaar opnieuw worden kinderen gewezen op hun gelijkenis met Zwarte Piet, daarom uitgelachen en gediscrimineerd. We kunnen de pijn van die kinderen weghalen door Zwarte Piet roetvegen te geven in plaats van hem helemaal zwart te schminken. We kunnen dit argument bekijken in het kader van de plichtenethiek: we gaan nadenken wat goed moreel handelen is. Als we dat doen, zien we dat we moreel verantwoordelijk zijn om kinderen die uitgelachen worden omwille van hun huidskleur te beschermen.
- + Sint-Nicolaas wordt al sinds de middeleeuwen vereerd, maar dat zag er toen helemaal anders uit dan nu. Het Sinterklaasfeest is dus traditie, maar welke rol pieten daarin spelen helemaal niet. In het begin werd Sinterklaas zelfs niet vergezeld door pieten, maar door donker geschilderde duiveltjes. Wie dus echt traditioneel wil zijn, moet duivelsoortjes en drietanden uit de kast halen. Dit argument valt onder het communitarisme, de gemeenschapsethiek: het weerlegt de traditionele opvatting van het sinterklaasfeest.
- + Welk leed ervaren blanke volwassenen en kinderen wanneer het sinterklaasfeest gevierd wordt met roetpieten in plaats van met zwarte pieten? Zullen zij worden uitgelachen omdat Zwarte Piet helemaal niet zwart is? Neen. Er zijn kinderen (en volwassenen) met een donkere huidskleur die worden vergeleken met Zwarte Piet, maar er zijn helemaal geen kinderen (en volwassenen) die worden uitgelachen met roetpieten of regenboogpieten. De keuze zou dus snel moeten zijn gemaakt. Hier brengen we weer het utilitarisme terug: “the greatest happiness for the greatest number”. Wanneer we de afweging maken, kunnen we besluiten dat het leed van de minderheidsgroep zónder pietenpact groter is dan het leed van de meerderheidsgroep mét pietenpact.

Eigen standpunt

Ik ben volledig pro-pietenpact. Ik vind het zelfs absurd dat er mensen zijn die erover willen discussiëren; alsof de zwarte huidskleur van de pieten zo belangrijk is dat de afwezigheid ervan het algemeen welzijn zou inperken. Als we dan de feiten opsommen, zie ik het probleem niet. Zeker wanneer we weten dat heel veel mensen met bruine huidskleur gediscrimineerd worden door de huidskleur van de pieten.

5. Kind met Down laten geboren worden of niet?

Zie bijlage 4 en bron 8

Ethisch dilemma

De Franse Conseil Supérieur de l'Audiovisuel (CSA) heeft de reclamevideo "Dear Future Mom" verboden tijdens de reclameblokken op televisie. Naar aanleiding daarvan schrijft Wivina Demeester, moeder van een zoon met Down, een opiniestuk. Het laatste artikel handelt over dit ethisch dilemma:

Is het acceptabel om de reclameboodschap te verbieden op de Franse televisie of niet?

Relevantie voor pedagogisch handelen

Opnieuw kunnen we dit dilemma linken aan inclusie en opnieuw benadruk ik de belangrijke rol van inclusie in onze opvoeding en samenleving. De video zorgt namelijk voor een bewustwording onder het volk, een tendens richting een nieuw (pedagogisch) paradigma.

Argumenten pro en contra: is het verbod acceptabel?

- + De reden waarom de Franse CSA de video verboden heeft is dat het "storend" zou zijn voor moeders die in het verleden kozen voor abortus. Dit is dan ook het grootste pro-argument. Vele moeders die deze beslissing maakten zitten namelijk voor de rest van hun leven met een schuldgevoel en dit filmpje maakt dat nog erger. Dit argument wordt geplaatst onder het utilitarisme. We vergelijken het leed van bepaalde vrouwen met het leed van ongebooren kinderen en beslissen dat het eerste groter is dan het tweede.
- + Een ander argument om het filmpje te verbieden is dat de realiteit niet wordt getoond, zo zeggen enkele moeders ooit kozen voor abortus. Het filmpje toont zowel de kinderen met trisomie 21 als de ouders ervan te gelukkig en toont niet hoe moeilijk het kan zijn. Daarnaast wordt er uitgegaan van een inclusieve samenleving zonder discriminatie, een ideale situatie; iets wat nog niet volledig verwezenlijkt is. Hierbij betrekken we de plichtenethiek. Het is een algemeen geldend principe dat de waarheid, de realiteit niet mag omgevormd worden, maar dit filmpje doet dit toch.
- + Volgens de abortuswet is een zwangerschapsafbreking toegelaten na de twaalfde week wanneer het kind aan een "uiterst zware kwaal" zal lijden die als ongeneeslijk wordt erkend op het ogenblik van de diagnose (Wikipedia, 2016). Op dit moment wordt trisomie 21 gezien als een uiterst zware kwaal, dus wanneer vrouwen vernemen dat het kind dat ze dragen eraan zal lijden, hebben zij het recht om de zwangerschap af te breken. Vrouwen moeten vrij beroep kunnen doen op dit recht, zonder beïnvloed te worden door zulke filmpjes. Als vrouwen namelijk door de druk van die video beslissen om het kind te houden zonder ze daar zelf helemaal achter staan, kan dat later erge gevolgen met zich meebrengen

tijdens de opvoeding van het kind. Hierbij bekijken we het liberaal individualisme: het (negatieve) recht van vrouwen om de zwangerschap vroegtijdig te beëindigen.

- Fondation Jérôme Lejeune (FJL) in Frankrijk noemt dit verbod censuur en gaat in beroep bij het Europese hof voor de mensenrechten. Censuur is “het gebruiken van de macht van de staat, een andere controlerende macht, een bepaalde groepering, of van bepaalde individuen, om informatie achter te houden of de expressie aan banden te leggen” (Wikipedia, 2016). Volgens de FJL zou het verbod op de video een schending zijn van het recht op vrije meningsuiting. Dit is duidelijk verbonden met de rechtenethiek.
- Een reden waarom het filmpje juist wél op televisie zou moeten uitgezonden worden, is dat het een positief beeld geeft van mensen met het syndroom van Down. Een positieve beeldvorming draagt bij aan de weg naar een inclusieve samenleving, want mensbeeld bepaalt handelen. De boodschap is dat kinderen met Down ook recht hebben op een plaats in de samenleving en dat ze dat recht met alle plezier uitoefenen. Zo’n gewaarwording van het grote publiek is van essentieel belang in de strijd naar inclusie. Hierbij betrekken we het rule utilitarianism: we vertrekken vanuit de algemene waarden die bepalen wat goed of slecht is. Het is algemeen geweten dat inclusie een positief iets is en deze video draagt bij aan dat positieve.
- Het zwaarst doorwegende argument echter is het wat door heel wat tegenstanders van het verbod wordt aangehaald: het verbod ontkent het recht op burgerschap van mensen met het syndroom van Down. Meer nog: het geeft het idee dat “het ongemak van vrouwen die abortus pleegden omwille van de beperking van hun kinderen *belangrijker* is dan het leven van de kinderen zelf” (Camp, 2016). Dit is een regelrechte aanslag op de verklaring van de rechten van de mens en van de burger en moet dus bestraft worden. Ook dit argument valt onder het liberaal individualisme of rechtenethiek.

Eigen standpunt

Persoonlijk begrijp ik het argument om te kiezen om het niet uit te zenden. Ik begrijp het, maar ik vind het niet genoeg. Daarom opteer ik voor een opheffing van het verbod. Niet zozeer omwille van de censuur, maar omwille van de boodschap dat het meegeeft aan de mensen. Het is een positieve boodschap en zo veel mogelijk mensen zouden die moeten krijgen. Daarnaast vind ik dat mensen met Down even veel recht op leven hebben als ieder ander en dat iedereen dat moet weten. Het syndroom van Down is volgens mij geen “uiterst zware kwaal” en ik zie dus geen reden om vrouwen die zwanger zijn van een kindje met trisomie-21 hun zwangerschap te laten beëindigen na de 12^e week.

Bijlagen

Bijlage 1: 6-jarig wonderkind klaar voor middelbare school

6-jarig wonderkind klaar voor middelbare school

04/11/2016 om 07:27 door [Veerle Beel](#)

Laurent Simons (6) is de enige zoon van een Belgische arts in Amsterdam. Over twee weken mag hij naar het voortgezet onderwijs, vergelijkbaar met ons middelbaar. Ongezien.

Alexander en Lydia Simons – hij tandarts, zij manager – hadden snel door dat hun zoon ‘wat slimmer is’ dan de meeste andere kinderen van zijn leeftijd. Toen hij vier was, stuurden ze hem naar het eerste leerjaar. In het Engels, omdat ze vonden dat hun studiekeuzes te beperkt waren geweest in Nederland en Vlaanderen, en ‘we nu toch in een geglobaliseerde wereld leven’, aldus zijn vader. Voor Laurent was die taal geen enkel probleem. Het ging zelfs zo vlot dat hij bij een schoolwissel meteen een jaartje mocht overslaan. En daarna nog eens. Schoolrapporten staan stevast vol met A’s.

Op dit moment volgt Laurent les bij elfjarigen, aan het Particulier Onderwijs Winford in Amsterdam. Prijskaartje: 15.000 euro per jaar. Over twee weken maakt hij nog eens een sprong: dan stapt hij over naar het voortgezet onderwijs, in dezelfde school.

‘Vorig jaar hebben we een IQ-test laten afnemen door een onderwijsinstantie. Ze hadden er een hele voormiddag voor hem uitgetrokken, maar na een uurtje was hij klaar. Laurent behaalde de maximumscore van 145, maar het vermoeden is dat hij daar ver boven zit’, zegt zijn vader.

Thuis is Laurent niet met schoolse taken bezig, beklemtoont zijn vader. ‘Hij is dol op stripverhalen. Hij speelt graag spelletjes als Minecraft en zo.’ Volgens zijn vader is Laurent heel gelukkig met de gang van zaken. ‘Hij kan goed overweg met oudere kinderen. Hij ziet er wel als een zesjarige uit, maar hij praat en redeneert helemaal anders.

Bijlage 2: Bijna elke week euthanasie voor psychisch leed

Bijna elke week euthanasie voor psychisch leed

Voor het eerst cijfers over psychiatrische stoornissen

25-10-16, 06.53u - [Sara Vandekerckhove](#)

Bijna elke week krijgt een Belg euthanasie voor louter ondraaglijk psychisch lijden. Dat blijkt uit het nieuwe rapport van de Federale Controle- en Evaluatiecommissie Euthanasie. "Het blijft verontrustend dat je euthanasie kunt krijgen omdat je eenzaam bent."

Het is de allereerste keer dat de controlecommissie cijfers vrijgeeft over euthanasie bij patiënten met een psychische stoornis of gedragsstoornis. Voordien zaten al die cases gegroepeerd onder 'neuropsychologische aandoeningen', waardoor het nagenoeg onmogelijk was om te weten hoeveel

patiënten nu daadwerkelijk euthanasie hadden gekregen louter voor psychisch lijden.

41 cases maken van depressie de belangrijkste aanleiding

Voor 2014-2015 gaat het om 88 gevallen, wat neerkomt op ongeveer een case per acht dagen. De belangrijkste aanleiding is depressie (41 gevallen), gevolgd door borderlinestoornis (14) en een bipolaire stoornis (9). Het merendeel van de patiënten die euthanasie kregen voor ondraaglijk psychisch lijden was niet terminaal (84).

In het rapport benadrukt de commissie dat het aantal gevallen van euthanasie voor ondraaglijk psychisch lijden sinds 2012 niet is gestegen. Het aantal patiënten dat niet terminaal was, is wel toegenomen. Van 167 in 2012 tot 299 in 2015. Dat is een stijging van 80 procent.

Veel meer aanvragen

"Hoe dan ook kun je er niet omheen dat het aantal patiënten dat euthanasie krijgt voor louter psychisch lijden een heel kleine groep is", zegt Wim Distelmans, professor in de palliatieve geneeskunde (VUB) en voorzitter van de controlecommissie.

"Jaarlijks sterven er 100.000 mensen in ons land. In slechts 2.022 gevallen was er sprake van euthanasie en in amper 5 procent van de gevallen gaat het om louter psychisch lijden. Bijna één per week, dat lijkt op het eerste gezicht misschien veel maar als je dat vergelijkt met het aantal mensen dat sterft door een auto-ongeval is dat heel erg relatief."

Volgens Distelmans zijn er in realiteit veel meer mensen met een psychische stoornis die om euthanasie vragen. "Maar een heleboel van hen kunnen wij niet helpen omdat ze niet aan de grondvoorwaarden voldoen. Zo is er vaak twijfel of die patiënten daadwerkelijk ongeneeslijk ziek zijn, waardoor euthanasie onmogelijk is. Of zijn ze door de psychische stoornis wilsonbekwaam geworden, waardoor ze wettelijk niet meer in aanmerking komen. Sowieso blijven die voorwaarden belangrijk."

Zorgelijk

Euthanasie voor ondraaglijk psychisch lijden zorgt al langer voor discussie in ons land. Eind vorig jaar was er een open brief waarin 65 professoren, psychiaters en psychologen opriepen om de wetgeving aan te passen en euthanasie enkel op grond van psychisch lijden te schrappen.

'We moeten ons hier als samenleving over bezinnen'

ARIANE BAZAN, KLINISCH PSYCHOLOGE

Professor Ariane Bazan, klinisch psychologe aan de ULB, was toen een van de initiatiefnemers. Ook de nieuwe cijfers baren haar zorgen. "Zeker als ik in het rapport de voorbeelden lees van psychisch lijden. Daar staat onder meer zorgafhankelijkheid, verlies aan autonomie, eenzaamheid of wanhoop bij. Dat je in ons land euthanasie kunt krijgen omdat je eenzaam bent, dat blijf ik moeilijk vinden. Bovendien kunnen we niet ontkennen dat het aantal niet-terminale patiënten die euthanasie krijgen, ongelofelijk stijgt. We moeten ons hier als samenleving over bezinnen."

Bijlage 3: Het zwarte gat in onze memorie: vijf misverstanden over het 'Pietenpact'

Kind met Down laten geboren worden of niet? - Wivina Demeester

WO 30/11/2016 11:26

Consternatie bij ouders van een kind met een beperking. Een Franse rechter verbiedt een filmpje dat liefdevol toont hoe positief het leven van zo'n kinderen kan zijn. Volgens de rechter kan het filmpje ouders kwetsen die kozen voor een abortus. Wivina Demeester vraagt respect voor beide keuzes. Ze heeft een zoon met Down.

Demeester was jarenlang een boegbeeld van de CD&V en is voormalig minister. Ze heeft steeds geijverd voor efficiënte steun aan kinderen met een beperking.

Enige verbazing is bij mij ontstaan toen ik las dat de Franse *Conseil Supérieur de l'Audiovisuel*, de CSA, de hoogste autoriteit op het gebied van de publieke omroep in Frankrijk, van mening is dat de video "Dear Future Mom", waarin het leven van jongeren met een beperking positief wordt getoond, sommige vrouwen die kozen voor een zwangerschapsafbreking zou kunnen "storen".

Na een beroep bij de Raad van State werd de CSA in het gelijk gesteld. De video "*Dear Future Mom*", met jonge mensen met Downsyndroom, past niet in de reclameblokken op televisie, aldus de rechter. "Dit is duidelijk censuur en een ontkenning van het recht op burgerschap van mensen met het Downsyndroom" stelt de Fondation Jérôme Lejeune in Frankrijk. Zij gaat nu in beroep bij het Europese hof voor de mensenrechten.

Verbazing en verwondering omdat dit gebeurt in het land met 'Liberté, fraternité, égalité' als devies. Het doet vreemd aan dat de absolute vrije meningsuiting in Frankrijk blijkbaar niet altijd geldt.

Het filmpje geeft duidelijk weer hoe inclusie van personen met een beperking wordt gerealiseerd. Het is prettig, internationaal en benadrukt dat het leven van personen met Downsyndroom ook heel positieve kanten heeft.

Of zoals ik het 40 jaar geleden zelf uitdrukte op een UN congres in Helsinki, "elke persoon heeft zijn eigen waarde en heeft het recht op een 'normaal' en gelukkig leven in relatie tot zijn omgeving. Elke persoon is uniek en bouwt aan zijn eigen imago. Daarom moeten we een wereld creëren waarin personen met een beperking naar school kunnen gaan, kunnen gaan werken, kunnen opgroeien en leven in een familie, zich kunnen ontspannen en zich goed kunnen voelen. Dat noemen we integratie en normalisatie." Vandaag heet het inclusie.

Dat is de essentie, een omgeving creëren waarin personen met een beperking zich kunnen ontplooiën, waarin ze gelukkig kunnen worden. Dit hangt vooral af van die omgeving, en van die samenleving.

De essentie is een omgeving creëren waarin personen met een beperking zich kunnen ontplooiën, waarin ze gelukkig kunnen worden.

De toon van het filmpje is positief en geeft een blij beeld van jongeren met een trisomie 21, het syndroom van Down. Dat geldt voor alle personen met een beperking op voorwaarde dat de omgeving er ruimte voor maakt, dat de omgeving de ruimte creëert voor personen met een beperking om zich te ontwikkelen, om zich goed te voelen en in hun omgeving geluk te kunnen ervaren.

Is het altijd allemaal rozegeur en maneschijn? Nee absoluut niet, er zijn moeilijke momenten, soms heel moeilijke momenten, en soms zie je het als ouder niet meer zitten, en dat wordt ook gezegd in het filmpje.

Maar moeilijke momenten zijn er ook vaak met andere kinderen en in andere situaties, als een kindwens bijvoorbeeld niet vervuld wordt.

‘Verwachten’ is hoopvol. ‘In verwachting zijn’ betekent dat je hoopvol uitkijkt naar een kind.

Waar zit dan het probleem. Het filmpje zou sommige vrouwen kunnen “storen”, namelijk zij die beslist hebben of willen beslissen om de zwangerschap te onderbreken, nadat ze tijdens de zwangerschap de mededeling krijgen dat ze een embryo dragen met een handicap.

Daarvoor moet men het volle respect hebben. Lang voor de wetgeving inzake zwangerschapsafbreking werd goedgekeurd heb ikzelf ervoor gepleit om zwangerschapsafbreking mogelijk te maken wanneer een vrouw geconfronteerd wordt met een kind in wording met een handicap.

Realiteit is dat ouders geen kind met een beperking ‘verwachten’. En daarin ligt een belangrijke betekenis van het ‘in verwachting’ zijn. ‘Verwachten’ is hoopvol. ‘In verwachting zijn’ betekent dat je hoopvol uitkijkt naar een kind, waarmee je tijdens de zwangerschap stap voor stap een relatie opbouwt.

Realiteit is dat ouders geen kind met een beperking 'verwachten' en daarom de zwangerschap onderbreken. Daarvoor moet men het volle respect hebben.

In sommige omstandigheden, voor sommige moeders en vaders zal het zeer moeilijk zijn die relatie op te bouwen, zal het zelfs niet lukken, omwille van de moeilijke confrontatie met handicap en dan is het perfect te begrijpen en te aanvaarden dat gekozen wordt voor een zwangerschapsafbreking.

Kies je voor een toekomst met een kind met een beperking, dan is het belangrijk voor de toekomstige ouders dat ook tijdens de zwangerschap de omgeving de ruimte biedt om het kind de juiste plaats te geven in die samenleving. En dan kan de boodschap uit het filmpje alleen maar toegejuicht worden.

Bronnen

Bron 1: Beel, V. (2016, 4 november). 6-jarig wonderkind klaar voor middelbare school. *De Standaard*. Geraadpleegd via http://www.standaard.be/cnt/dmf20161104_02554840

Bron 2: Vandekerckhove, S. (2016, 25 oktober). Bijna elke week euthanasie voor psychisch leed. *De Morgen*. Geraadpleegd via <http://www.demorgen.be/binnenland/bijna-elke-week-euthanasie-voor-psychisch-leed-b0e8ab29/>

Bron 3: Arnoudt, R. (2015, 8 december). Euthanasie voor ondraaglijk psychisch lijden weer ter discussie. *De Redactie*. Geraadpleegd via <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/1.2517894>

Bron 4: Hooker, B. (z.j.) Rule-Utilitarianism and Euthanasia. Geraadpleegd via https://www.blackwellpublishing.com/content/BPL/Images/Content_store/Sample_chapter/0631228330%5Clafollette.pdf

Bron 5: Schols, B. (presentator). (2016, 7 november). Moet de overheid zich bemoeien met ons alcohol- en tabaksgebruik? [debat]. Brussel: De Afspraak

Bron 6: Eeckhout, B. (2016, 14 november). Het zwarte gat in onze memorie: vijf misverstanden over het 'Pietenpact'. *DM Focus*. (17 – 19).

Bron 7: De Buren. (2016). Pietenpact. Geraadpleegd via http://www.deburen.eu/userfiles/files/2016_2/Pietenpact%20-%20deBuren.pdf

Bron 8: Demeester, W. (2016, 30 november). Kind met Down laten geboren worden of niet?. *De Redactie*. Geraadpleegd via <http://m.deredactie.be/#!/snippet/583eb8c1c9976f06001ca949>

Bron 9: Abortus. (z.j.) In *Wikipedia*. Geraadpleegd op 3 december 2016, van https://nl.wikipedia.org/wiki/Abortus#Afbreking_voor_het_einde_van_de_12e_week

Bron 10: Malaquias, C. (z.j.) "Too happy": France's censorship of award-winning world Down syndrome day video to be challenged in European court of human rights. *Starting with Julius*. Geraadpleegd via <http://www.startingwithjulius.org.au/frances-censoring-award-winning-world-down-syndrome-day-video-to-be-challenged-in-european-court-of-human-rights/>

Bron 11: Camp, F. (2016, 24 november). France bans ad featuring kids with Down syndrome because it might make women who aborted their disabled kids uncomfortable. *The Dairly Wire*. Geraadpleegd via <http://www.dailywire.com/news/11074/france-bans-ad-featuring-kids-down-syndrome-frank-camp>